

Прогнозуємо такі шляхи розв'язання наголошених суперечностей:

- організація в закладі фахової передвищої освіти інноваційного освітнього середовища зі спрямованістю педагогічної діяльності викладачів на розвиток економічних знань, економічної свідомості, економічного мислення, а також економічної культури студентів;
- оптимізація змісту освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства за критеріями опанування студентами економічної діяльності;
- обов'язкова особистісна включеність кожного студента у розв'язання економічних ситуацій при проведенні практик, груповий обмін думками, ідеями щодо розв'язання конкретних економічних проблем на практичних заняттях;
- широка інтеграція елементів економічних знань з іншими фаховими дисциплінами (міжпредметні зв'язки);
- широке впровадження в освітній процес аграрних коледжів сучасних педагогічних технологій (проблемного навчання, технології навчального проєктування, імітаційно-ігрових технологій, кейс-технології, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій тощо);
- залучення до програм підготовки майбутніх бакалаврів з організації і технології ведення фермерського господарства викладачів, майстрів виробничого навчання, виробничників, що мають практичний досвід професійно-економічної діяльності.

ЛАПА ОКСАНА

Інститут професійної освіти НАПН України, (м. Київ)

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ВETERANІВ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Нинішня війна українського народу проти російських загарбників породжує безліч викликів перед нашою державою. Без сумніву, після перемоги українське суспільство буде зацікавлене не тільки у відновленні економіки та інфраструктури, але й у налагодженні повноцінного життя людського соціуму. Як зазначає міністерка у справах ветеранів Юлія Лапутіна, біля 10 % населення України (4-5 мільйонів осіб) стануть дотичними до ветеранських послуг після завершення війни [3].

До категорії причетних у першу чергу належатимуть комбатанти або учасники бойових дій, включно з пораненими та особами, які отримають інвалідність внаслідок війни. Також велику кількість дотичних осіб складатимуть члени родин та близькі люди ветеранів і героїв, які загинули, відстоюючи українську незалежність, територіальну цілісність і суверенітет. Українська держава та всі її інституції повинні забезпечити дотримання прав ветеранів війни та активно сприяти соціальній адаптації осіб, які повернуться з війни.

Під соціальною адаптацією, як правило, розуміється процес пристосування особи до умов певного соціального середовища, формування відповідної системи відносин із соціальними об'єктами, рольова пластичність поведінки, інтеграція людини у соціальні групи, прийняття норм і цінностей певного соціального середовища, освоєння стабільних соціальних умов і форм соціальної взаємодії [6]. Адаптація завжди пов'язана з прийняттям людиною різноманіття власних соціальних ролей, адекватним відображенням себе та своїх соціальних зв'язків. Соціальна адаптація вважається взаємообумовленими процесами пристосування особи до соціуму і задоволення потреб особистості у суспільстві. Найкраща відповідність рівня соціальних потреб людини і рівня їх задоволення забезпечує високий рівень соціальної адаптації.

Вік майбутніх ветеранів сьогоденної війни становитиме 25-45 років; це будуть потенційно соціально активні і працездатні люди, навіть ті, які матимуть певні обмеження по здоров'ю. Юлія Лапутіна також наголошує на тому, що ветерани з бойовим досвідом мають «прийти додому, в родину, інтегруватися в громаді, отримати можливість перенавчання на якусь цивільну спеціальність і потім працевлаштуватися» [1].

Таким чином, значну роль у соціальній адаптації ветеранів війни відіграватиме професійна адаптація як система заходів, метою яких є відновлення або вдосконалення професійних навичок засобами професійного навчання, надання інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг, що забезпечить інтеграцію у суспільство і конкурентоспроможність на ринку праці.

Професійна адаптація або перепідготовка, забезпечення зайнятості ветеранів є провідними умовами оптимального переходу з військової служби до цивільного життя. Українська держава бачить якісну та ефективну адаптацію більшості ветеранів до цивільного життя через професійну адаптацію: залучення до розвитку ветеранського підприємництва, створення програм для працевлаштування ветеранів, діяльність за регіональними напрямками соціальної адаптації.

Професійна адаптація може бути різноманітною: від короткострокових навчальних курсів, спрямованих на підвищення кваліфікації чи перепідготовку в закладах професійної (професійно-технічної) освіти до отримання третього рівня вищої освіти.

Наразі реалізація заходів із професійної адаптації для ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей регулюється постановами Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 р. № 179 та від 21 червня 2017 р. № 432. Організація і проведення професійної адаптації здійснюється за рахунок коштів державного бюджету та є безкоштовними для ветеранів.

На нашу думку, заклади професійної (професійно-технічної освіти) мають зіграти провідну роль у вирішенні питань професійної орієнтації, перепідготовки та працевлаштування ветеранів у ринкових умовах відбудови економіки України, адже сучасна професійна освіта поступово перетворюється на «інноваційну, інклюзивну, гнучку, доступну, престижну й привабливу для молоді та дорослих освітню підсистему, інтегровану в суспільно-економічні процеси» [4, с. 97].

Професійне навчання ветеранів війни може проходити за денною, вечірньою (змінною), очно-заочною, дистанційною, екстернатною формою навчання, з відривом і без відриву від виробництва, за індивідуальними навчальними планами.

Окрім цього, ветерани війни мають право на підтвердження відповідним офіційним свідоцтвом самостійно набутих знань, умінь, навичок за певною професією.

У нашій державі існує певний алгоритм підтвердження результатів неформального навчання. Він містить наступні кроки: 1) звернення до будь-якого державного центру зайнятості; 2) заповнення анкети самооцінювання за робітничою професією; 3) інформування особи про вимоги до кваліфікаційного рівня такої професії; критерії оцінювання, процедуру підтвердження кваліфікації; суб'єкта, який здійснює таке підтвердження; графік та орієнтовну вартість підтвердження кваліфікації (у разі відсутності пільг); 4) подання заяви та пакету необхідних документів; 5) самостійний вибір суб'єкта оцінювання із запропонованого списку; 6) проходження процедури підтвердження кваліфікації, яка визначає рівень професійних знань, умінь і навичок; 7) отримання свідоцтва або сертифікату державного зразка у разі успішного складання іспиту.

Існує перелік робітничих професій, за якими здійснюється підтвердження кваліфікації: кухар, зварник, охоронець, електрозварник ручного зварювання, продавець непродовольчих товарів, слюсар-ремонтник.

Таким чином, заклади професійної (професійно-технічної) освіти повинні забезпечувати максимальну професійну адаптацію ветеранів війни шляхом надання різноманітних освітніх послуг, сприяти оптимальній соціальній адаптації, швидкій реінтеграції ветеранів у цивільне мирне життя, що посилить повоєнне відновлення економіки і суспільного життя України.

Література

1. Лапутіна Ю. Це категорія потужних людей // *Радіо свобода*. URL: <http://surl.li/merce>
2. Лапа О.В. Роль практичного психолога у формуванні екологічної свідомості здобувачів професійної освіти. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*: зб. матер. XVII звітної Всеукр. наук-практ. конф. (м. Київ, 27-30.03.2023 р.) / ІПО НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. К.: ІПТО НАПН України. URL: <http://surl.li/merci>
3. Лебедина О. В Україні після війни буде 4-5 млн. ветеранів – міністерка // *Дзеркало тижня (24 травня 2023 року)*. URL: <http://surl.li/mercl>
4. Медведенко Л. Реабілітація має бути доступна всім ветеранам // *Армія Inform*. URL: <http://surl.li/merco>
5. Професійна (професійно-технічна) освіта України: початок XXI століття: Енциклопедичне видання / За ред. Радкевич В.О. Житомир, «Полісся», 2021.937 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733565/>
6. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. *Соціальна робота: теорія і практика*. Київ: ВМУРОЛ «Україна», 2004. 408 с.

МАЙБОРОДА ЛЮДМИЛА

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Перебування країни в умовах воєнного стану ускладнило професійну діяльність педагогічних працівників, додалися специфічні обов'язки й функції. В даних умовах педагогу необхідно не лише дотримуватись затвердженого плану і програми підготовки, але й враховувати реалії зовнішніх умов перебування, внутрішній психологічний стан і технічні можливості здобувачів освіти до навчання, контролювати і своєчасно надавати їм необхідну допомогу (організаційну, педагогічну, психологічну), швидко реагувати на динамічні зміни й поточний стан, корегувати навчальну діяльність й приймати рішення, а інколи вдаватись до нестандартних дій тощо. За таких умов актуальним стає впровадження в освітній процес змішаного навчання, що відповідно зумовлює збільшення самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників, яке потребує її організації.

С. Гончаренко зазначив, що педагогічна ефективність самостійної навчальної роботи здобувачів освіти залежить від якості керівництва нею педагогом. А, саме від якості: розробленої системи завдань й чітко визначеної мети; навчання здобувачів раціональним прийомом праці, інструктажу здобувачів перед виконанням завдань, спостереження за ходом роботи, своєчасної допомоги у подоланні труднощів і виправленні помилок, підведенні підсумків, аналізу і оцінювання результатів роботи [1]. В. Лозова відмічає: допомогу педагогами в оволодінні навчально-організаційними, навчально-інформативними і навчально-інтелектуальними вміннями, культурою читання, слухання, запису, запам'ятовування, зосередження уваги, пошуку інформації, раціональної організації часу; врахування потреб, інтересів, здібностей здобувачів [2]. Задля успішного виконання самостійної роботи здобувачами освіти Ю. Зінковський відзначає необхідність здійснення реального планування із врахуванням співвідношення аудіторної і самостійної роботи, контролю, створення